СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

РІК XLV. Ч. 278. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 30-голистопаду 1937. VOL. XLV. No. 278. Jersey City, N. J., Tuesday, November 30, 1937.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — 4-0807. Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРОКУРАТОР ДЮІ ВИКОРІНЮЄ РЕКЕТІРСТВО

НЮ ЙОРК. — Прокуратор Дюі забрався енергійно до вичищення міста з ґенґстерів і рекетірів, які закорінилися навіть у міській адміністрації. Передвсім він потягнув до відповідальности повітового начальника Маринелія, закидаючи йому приманювання на службу людей з кримінальною минувшиною. Тепер Дюі покликав на переслухання біля 100 свідків, головно урядників, наставлених Маринелієм. Серед них він здибав уже 32 особи з кримінальною минувшиною. Один з них, особистий шофер Маринелія, Фальсі, був навіть утікач від справедливости. Його шукала поліція, а він переховувався в Маринелія. Сподіваються дальших сензаційних відкрить.

АМЕРИКА ЙДЕ ДО КОРПОРАТИВНОГО УСТРОЮ.

НЮ ЙОРК. — Стейтовий відділ комітету реґулювання праці подав до відома, що власники фабрик і ріжних підприємств можуть також творити юнії на тих самих правах, що робітничі юнії, та в той спосіб за посередництвом комітету реґулювання праці добиватися кращих умовин для продукції.

НАЗНАЧЕННЯ ПРОФ. МАМЧУРА НА ВІДПОВІДАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ.

СЕЙНТ ПОЛ (Мінесота).—Проф. Степан Мамчур, роджений тут молодий українець, який тепер є головою соціольоґічного департаменту в каледжу св. Томи в Сейнт Пол, Мінн., дістав назначення на члена комітету федерально-стейтового бюра праці. На цю посаду припоручив його заряд каледжу.

МУЗИЧНИЙ СВІТ УШАНУВАВ ГОФМАНА.

НЮ ЙОРК. — Музичний світ вшанував відомого на ввесь світ піяніста і композитора Гофмана концертом у Метрополітен Опера Гавз, з нагоди 50-ліття його музичної діяльности. На цьому концерті грав сам Гофман. Ювилят тепер має 61 літ. Перший раз він виступив зо своїм концертом, коли мав 11 літ. Дохід з цього концерту, що виносив $22,000, ювилят призначив на поміч зубожілим артистам.

КРАДІЖ ЦАРСЬКИХ СКАРБІВ.

НЮ ЙОРК. — До ґалерії штуки в Ракефелер Сентер закралися злодії і вкрали ріжні дорогі річи, що колись належали до московських царів. Вартість тих річей виносить $25,000. Злодіїв сполошив один чоловік і вони не встигли закрасти всіх річей.

РОЗКОЛЮЄТЬСЯ ЗЕМЛЯ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Біля Лос Енджелес, в Еліз'єн парку, розкололася „рухома гора" і створила глибочений отвір, який далі поширюється. Внаслідок цього провалу розсипався великий бетоновий міст, побудований на автомобільним шляху.

ЗАКЛИКАЄ КОНҐРЕС, ЩОБИ ПРОСНУВСЯ.

ВАШИНҐТОН. — Голова республиканського національного комітету, Гемилтон, виголосив через радіо промову, в якій закликав конґрес, щоб він проснувся і почав ухвалювати такі закони, які згідні з американською демократією. Він говорив, що коли уряд і приватна ініціятива не зуміють розвязати нинішніх економічних труднощів, то тим вони засудять демократію на смерть і підготують шлях диктатурі.

ДОМАГАЄТЬСЯ СКРІПЛЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар Вудрінґ зробив доклад президентові Рузвелтові і сказав, що Америка повинна скріпити свою армію і фльоту. Бо хоч американська воєнна сила велика, то в обличчі величезних зброєнь інших держав Америка мусить збільшувати її, щоб заховати безпеку і мир для американських громадян.

КАЖЕ, ЩО ДЕМОКРАТІЯ ДЛЯ БРАЗИЛІЇ ЗАТЯЖКА.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Бразилійський міністер справедливости, Франціско Кампос, сказав, що офіційно Бразилія є корпоративна держава і як така є ворогом комунізму та надмірного лібералізму. А інший високий бразилійський урядовець заявив, що Бразилія мусіла ступити на той шлях тому, що демократія для бразилійського народу занадто складна і тяжка. Щоб демократія могла успішно працювати, то потрібно, щоб маси вміли холодно розбирати суспільні справи, а не давали захоплюватися пристрастям.

ДЕ ШУКАТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ?

Як забезпечити родину, в який спосіб дати їй певне забезпечення, де шукати цього певного забезпечення — отсе питання, які насуваються на голову неодному, коли мати на увазі теперішні непевні часи.

От іще недавно слухали ми промов та заяв ріжних економістів, політиків та представників американського уряду, що положення краю щораз то краще, що безробітних щораз то менше. Але на ділі є зовсім що інше. Бо навіть у тому самому часі, як того роду запевнення появлялись, почали нагло спадати ціни уділів ріжних підприємств на біржі, які звичайно вважають барометром економічного та фінансового положення краю, а разом з тим почали появлятися звіти ріжних підприємств щодо погіршення стану їх бизнесу. Виходить так, що навіть призидент Америки не припускав і не сподівався цеї наглої зміни економічного положення краю, бо ще яких два місяці тому ми чули його запевнення про нормальні й добрі часи.

Якжеж тепер має орієнтуватися звичайна людина в таких складних справах, як вона може знати заздалегідь про такі наглі зміни? І як вона має забезпечити себе й свою родину проти всяких несподіванок? Чи може інвестуванням своїх тяжко запрацьованих грошей наприклад у шерах, у спекуляції на біржі, яка впродовж тільки двох останніх місяців змела біліони людських грошей потягає багато людей. Є шей? Правда, принама скорого заробленя грошей потягає багато людей. Є між ними багачі, але є і міліони таких, що тяжко працюють на гроші і розпоряджають малими й обмеженими матеріяльними засобами. Наглий і надзвичайно великий спад цін вартісних паперів на біржі показує наглядно, що для людини з малими матеріяльними засобами нема там місця, і така людина не може там шукати забезпечення для себе й для своєї родини в спекуляції.

Деж тоді шукати забезпечення? У першій мірі в життєвім обезпеченні певної, знаної, та впродовж довгих літ випробуваної організації. До таких організацій належить теж Український Народний Союз. Тут ми дістанемо певне забезпечення, тут наші вложені гроші не підлягатимуть ніякому ризику. Бо Союз сповняє і виконує для нас подвійну ролю. Він дає нам не тільки певне обезпечення, але він є для нас також такою фінансовою установою, де інвестиція наших грошей є певна й забезпечена. Коли ми вкладаємо гроші в уділи, то мусимо рахувати на те, що не тільки можемо не заробити нічого, але ще й стратити те все, що інвестували. А вкладаючи гроші в обезпечення в У. Н. Союзі, ми маємо відразу певність, що не тільки дістанемо те все, що ми вложили, але на випадок смерти наша родина дістане навіть те, що ми тільки думали вложити, а ще зовсім не вложили.

НАВІТЬ В ОПЕРАЦІЙНІЙ САЛІ ДЕМОНСТРАЦІЯ.

У клініці дитячих хворіб проф. Міхаловіча в Варшаві трапився такий випадок: Асистент проф. Міхаловіча, нострифікан д-р Альтерман з Білостоку, мав перевести операцію в дитини. Д-р Альтерман, приготований уже до операції, убрав маску й рукавички. Дитина лежала на операційному столі. Тут нараз вдерлася операційну салю ґрупа „оенерівців", що кинулися з палицями на д-ра Альтермана, зірвали з нього маску й кріваво його побили, викрикуючи притім проти жидів. На клініці зчинився переполох. Жінки мліли, а діти плакали! Міхаловіч поїхав до міністерства освіти повідомити про подію.

АВАНТУРНИК З СОКИРОЮ В ТЕАТРІ.

В жидівському Новому Театрі у Вильні підчас вистави зчинили якісь три глядачі, що сиділи в перших місцях, бучу. Жидівська публика гадала, що до театру впали „оенерівці". Зчинився переполох. На середину театру кидали кріслами й лавками. Частина присутніх почала втікати. Притім викинули з салі й авантурників. Тоді один з них вернувся з сокирою в руці. На його вид саля нараз опустіла. Надбігла поліція, але крім ранених двох авантурників та одного глядача на салі вже нікого не було.

ОБОВЯЗОК ВІЙСЬКОВОГО ВИШКОЛУ В СЕРЕДНІХ ШКОЛАХ.

Міністерство освіти в Варшаві видало обіжник про військовий вишкіл та фізичне виховання в середньому шкільництві, як у гімназіях так і по ліцеях. Військовий вишкіл обовязує також жіночу молодь. До шкіл, що не мають викваліфікованих учителів гімнастики, приділять до ведення вправ офіцирів.

ПАНИ-ЗЛОДІЇ ОБІКРАЛИ СЕЛЯНИНА У ЛЬВОВІ.

Недавно приїхав до Львова один селянин з Долинщини. Мав справу до суду. Всів до трамваю й запитався кондуктора, де у Львові адвокати. Це почули якісь два „пани", які відразу зрозуміли, що селянин мусить мати трохи гроша коло себе. Як тільки доїхали до стації, де селянин мав висідати, оба „пани" також рішилися висідати. Один з них виходив з трамваю перед селянином, а другий за ним. Нараз той, що йшов наперед, зґубив велику мошонку з грішми. Селянин зігнувся, щоб піднести мошонку, але було вже запізно. Мошонку підніс „пан", що пхався до виходу поза селянином. Щей погрозив селянинові, щоб нікому про це нічого не зрадив. Та на тротуарі приступив до них той, що зґубив був мошонку, і загрозив поліцією, якщо не погодиться якостій на особисту ревізію. Зайшли всі разом до складу дерева й там підчас „ревізії" ніби-пошкодований забрав 18 зл. у селянина й відійшов. Для спокою другий „пан" подарував селянинові мошонку з грішми, що її підніс був у трамваю, а самий також чимскорше відійшов. Боячися, щоб справді ще не прийшла поліція, селянин з мошонкою „пана" з трамваю перебіг кілька вулиць і аж за якийсь час поглянув до мошонки, скільки там гроша. Побачив — замість грошей — звичайний ґазетний папір!

ПЯНИЙ ТАЙНИЙ АҐЕНТ ЗАСТРІЛИВ ПРОХОЖОГО.

У Варшаві, на Брудні, зчинили пяниці вночі бучу. Один з них, тайний поліційний аґент, стрілив з револьвера й поцілив у голову прохожого, 18-літнього Казимира Мешковского. Поцілений кулею на місці помер. Вбивника арештували.

ВІДТЯТА ГАЛУЗЬ ДЕРЕВА ВБИЛА ЖІНКУ.

В Павлокомі, повіт Березів, Андрій Ланчак зрізував галуззя з придорожної верби. В одній хвилині падаюча галузь ударила в голову переходячу 67-літню Еву Соколикову так, що вона згинула на місці. Ланчак не бачив Соколикової, а Соколикова — короткозора й глуха — не здавала собі справи з небезпеки, що їй грозила.

КОҐУТ ВИДОВБАВ ДИТИНІ ОКО.

Перед кількома днями Войнарі в Лодзі запізвали своїх господарів Марандів за відшкодування, бо коґут Марандів видовбав око дволітньому синові Войнарів. Батьки заявили в позві, що їх дитина втратила 50% здібности до праці й вимагали 3,000 зл. або одноразової відправи 3,000 зл. або досмертної ренти по 5 зл. тижнево. Цю справу розглядав окружний суд. Адвокат позиваних поставив внесення, щоб дитину оглянув судовий лікар; треба ствердити нездібність до праці дитини. Адвокат запізваних заявив, що за згаданий випадок винуваті тільки родичі дитини. Тому требаб відкинути скаргу. Суд зарядив покищо лікарські оглядини дитини.

ЗА ПОДІЇ ЗПЕРЕД 19 ЛІТ.

У Відні арештували адвоката д-ра Буксбавма, що за часів Бели Куна на Мадярщині був членом трибуналу в Будапешті. Якщо Буксбавма видадуть мадярам, чекає його кара смерти.

ПОКІНЧИВ З ЖИТТЯМ, БО ЙОМУ ЗГИНУЛА КОРОВА.

У Водосняці, коло Сколього, повісився 60-літній Ярема Максимів. Причиною цього самогубства було те, що в нього здохла єдина його корова. Не маючи виходу з нужди, Максимів рішив померти.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПОВНОГО СПОЛЬЩЕННЯ ШКІЛ

ЛЬВІВ. — В днях 13 і 14 листопаду відбувсь у Львові зїзд „Товариства Школи Людовей", що то, як відомо, веде від десятків літ польщення українських земель головно при помочі приватних польських шкіл, захоронок, бібліотек, відчитів, як теж допомагаючи будові капличок і костелів. Зо звіту видно, що Т. Ш. Л. відкрило багато нових шкіл та зачало будову 17 нових „домів людових". Звіт подає, що поляки мають тепер у Галичині, себто на чисто українській землі, 600 костелів і каплиць, а тепер будують 40 нових костелів і каплиць. Зїзд заявився за те, щоб влада скасувала юліянський календар, щоб тим чином „зменшити конфлікти між польським та українським населенням". Зїзд підкреслив ще й те, що кожна школа в Польщі мусить бути польська, себто її дух мусить бути польський і польська має бути викладова мова. Замітне, що польська влада вислала на зїзд своїх офіційних представників, між якими були навіть представники від армії.

РУМУНСЬКА КНЯЖНА ПРО УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ.

ЛЬВІВ. — Кореспондент „Діла" з Букарешту подає про нову політичну організацію в Румунії „Фроунтул национал роман", на чолі якої стоїть жінка, княжна Л. Г. Караджа, що є лікаркою, летункою і письменницею. Цікаве те, що вона є проти російських посягань на Україну. В своїй брошурі „Манджурія", обговорюючи справи на Далекому Сході, вона виразно заявляється за створення української самостійної держави над Дністром та згадує про українську силу в Манджурії, що загрожує Совєтам. Вона твердить, що створення самостійної України буде теж в інтересі Румунії. І заявляється проти тої румунської політики, що береться асимілювати українців.

УКРАЇНА НА ФІЛЯТЕЛІСТИЧНІЙ ВИСТАВІ.

БРАТИСЛАВА (Чехословаччина).—На відбутій чехословацькій філятелістичній виставі Україна була заступлена двома збірками: Л. Лішки з Праги, що одержав срібну нагороду, й Е. Вирового, що була виставлена поза конкурсом.

ЮВИЛЕЙ ПАТРІОТА.

УЖГОРОД. — Дня 24. жовтня повитало українське громадянство Закарпаття о. д-ра Василя Гаджеґу, прелата греко-кат. єрархії, з 50-літтям його священства. Ювилят є попри о. Августина Волошина найбільш заслуженим духовником Закарпаття. Є він просто втіленням ідеального духовника. За його наукову діяльність Наукове Тов. ім. Шевченка у Львові вибрало його своїм дійсним членом. Ювилят признавався сміло й отверто до українства ще в передвоєнних часах і говорив уже тоді демонстративно по українськи. На тім видержав і до часу, коли Закарпаття відродилось.

ПІДУТЬ НА ЗНАЧНІ УСТУПКИ.

ЛОНДОН. — Прибули до Лондону французький премієр Шотан і французький міністер справ закордонних Делбос, щоб конферувати з британським урядом у справі Німеччини. Ніхто не криється з тим, що Франція й Англія уже згідні піти Німеччині на руку у справі кольоній, як теж у тому, щоб не робити їй перешкод, коли захоче турбуватись долею німців в інших краях особливо в Чехословаччині.

НЕВДАЛИЙ АТЕНТАТ.

КАЙРО (Єгипет). — Гусейн Абдуль Кадер, літ 20, член націоналістичної організації „Зелені Сорочки", стріляв чотирма наворотами до премієра Мустафи Нагаса, коли той їхав на політичне віче, але стріли хибили. Стріли походили від одного з опозиції до режиму Нагаса, якому закидають, що не дбає за край і ломить конституцію.

ФРАНКО ЗАПОВІВ НОВУ БЛЬОКАДУ.

САЛЯМАНКА (Еспанія). — Ґенерал Франко заповів, що готовий до нової офензиви, але перед нею візвав іще червоний уряд до здачі. Він теж проголосив бльокаду, себто заборону доїзду кораблів до еспанських пристаней. Та назагал уважають цю бльокаду „паперовою". Кажуть, що Франко не має такої скількости кораблів, щоб можна було цю бльокаду здійснити.

ЯПОНІЯ ПРОСТЯГАЄ РУКУ.

ШАНҐАЙ. — Японський амбасадор для Китаю заповідає, що коли Китай схоче тепер піти на згоду, то Японія буде в мирових переговорах „великодушною", як тільки Китай закине противоэнську пропаганду і буде проти комунізму.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не вдповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОНҐРЕС І МИР

Між справами, які домагаються вирішення від теперішньої, надзвичайної, сесії конґресу, є питання заграничної політики, як поставитись Америці до війни. Це питання виринає на перший плян тому, що, як загально відчувається в Америці, світ, як це добре сказав посол Дейвис, сунеться вниз до війни. Через те в Америці наростає переконання, що цей край, скорше чи пізніше, буде поставлений подіями життя перед практичним питанням: чи йти до війни, чи не йти? Як іти, то по котрій стороні? Як не йти, то якої політики держатися?

У конґресі виринули в цій справі вже два головні проєкти. Один з них, поданий сенатором Кепером з Канзасу й Ла Фолетом з Висконсину, радить завести поправку до американської конституції в тому напрямку, щоб набудуче конґрес Злучених Держав не мав права виповідати нікому війни, поки не відбуто в краю референдуму всього населення. Винятком від цеї постанови має бути випадок справжньої інвазії ворога в край, у якому то випадку такого загального голосування відбувати не требаб.

Поза цією пропозицією, як можна догадуватися, є підозріння, що певні могучі круги в Злучених Державах, заінтересовані матеріяльно у війні, готові заставити конґрес виповісти війну якійсь чужій державі, хочби така війна не була в інтересі, й не йшла по бажанні, широких мас населення краю. Ми можемо навіть догадатися, що внескодавці мають на думці як один примір такого роду вступ Злучених Держав у світову війну в 1918. році. Ці люди, що обурені на того роду затягання до війни, розуміють, що війна повинна виходити з бажання всього, себто більшости населення. Можна догадатися, що референдум війни не може приспішити, а лише її опізнити.

Другий проєкт, причетний до цього самого питання, хоче змінити теперішній закон про невтральність, а саме відобрати президентові право, яке йому прислугує на основі теперішнього закону, а саме рішати, коли війна почалася. Яка ціль цієї поправки, теж легко догадатись. Автори її невдоволені з того, що президент не примінив уже постанов закону невтральности до японської війни в Китаю. Звісно, президент заслонюється тут тим, що війни не виповіджено, що автори новий закон проєкту вважають чисто правничим викрутом. Вони кажуть, що війна може початися не тільки з виповідження, але й з воєнних актів, без виповідження.

Звісно, ці круги домагаються властиво, щоб Америка перестала висилати воєнні матеріяли на війну, що в теперішнім часі значить: перестала давати матеріяли Японії.

Ці два проєкти мимоходом показують настрій Америки: з одного боку нехіть висилати своїх людей на нову світову війну, а з другого боку нехіть дозволити американським воєнним доставцям тягнути зиски хочби з льокальної війни, бо, видно, й це може послужити основою пропаґанди за війну.

„ПРОЩАННЯ З СОВЄТСЬКОЮ РОСІЄЮ"

В останніх тижнях подала швайцарська преса цілу низку сензаційних вістей про ріжні заговори, тайно виконуваний надзір, таємничі вломи і душогубства, виконувані европейським відділом ҐПУ („Чеки").

Причиною до того публичного обговорювання большевицьких штучок стала брошура бувшого большевицького урядовця **А. Рудольфа** під заголовком **„Прощання з совєтською Росією"**. У тій брошурі напровадив Рудольф цілу низку документів про революційні затії Комінтерну в европейських державах та описав і свої гіркі переживання в „большевицькім раю".

Супроти цих компромітуючих большевизм матеріялів підняли заграничні, большевиками підтримувані часописи великий „ґевалт" та закидають Рудольфові, що наведені ним документи є сфальшовані, а подробиці, що відносяться до схоплення Кутєпова й інших, неправдиві.

Але Рудольф також дурно не сидів і відповів у „Нає Ціріхер Цайтунґ", що большевізуючі часописи вживають документів, котрі йому викрадено в Празі при допомозі влому, виконаного двома аґентами Комінтерну. Ті документи сфальшовано, відфотоґрафовано і з великим криком проголошено як „контрдокументи".

І так напр. большевики оголосили один документ японського посла Отсуко в Берліні, а тимчасом ніколи там не було такого посла. Також інші документи, що малиб доказувати зносини Рудольфа з тайною німецькою поліцією „Ґестапо", сфальшовано.

Крім того Рудольф описує, що в столицях демократичних держав Европи увихаються аґенти Комінтерну, слідять за ворогами большевизму, підслухують розмови в каварнях і помешканнях, а то в ціли „випалення розпеченим залізом". Але чого?

Зокрема дуже завзято переслідують большевицькі аґенти російських еміґрантів у Чехословаччині, котрі є ворожо настроєні проти Совєтів. Голосною була недавно справа Воленберґа в Празі, котрого на підставі доносів большевицьких аґентів чехословацький уряд хотів видалити з границь цеї держави. Та Воленберґ виграв процес проти большевицької „Роте Фане" (Червоний прапор) і цей щоденник мусів відкликати зроблені йому заміти. Подібна доля постигла і російських еміґрантів Мецґера, Зайнбольда та Генінґа. Цей останній малощо не заплатив життям тих переслідувань, про що свідчать судові акти.

Комуністичний посол у Празі, Делінґ, видавець часопису „Інтернаціонале", признає сам у своїх статтях, що Комінтерн мусить стало доглядати за численними людьми, слідити за ними, а також денунціонувати їх, щоб у цей спосіб робити нешкідливими ворогів комунізму. Комуністична партія в Чехословаччині видала брошуру під заголовком **„Не лише я сам обвинувачую"** і подає в ній інтересну подробицю, що головним орґанізатором роботи ҐПУ (Чехи) заграницею є Саковський, першоклясний комуніст з Ленінграду.

І в Скандинавії поступають комуністи в той самий спосіб: надзирають, шкодять, денунціюють, як напр. бувшого комуніста Теслєра в Осльо.

У Франції діється таке саме ще в ширшім обємі, бо там належать комуністи до „Людового фронту", то мають великі впливи. Вони сперуються головно викраденими в еміґрантів листами.

Що виробляють большевики в „червоній" Еспанії, є загально відоме. З останніх мордів тамошньої Чеки треба зазначити „зліквідування" Ніна, котрий не хотів бути оруддям в руках большевиків. У часописі „Рундшав", що виходить у Базелі, признає комуніст Козловський, що Ніна нема вже в тюрмі і що він десь „пропав". Але каже, що то фашисти і Ґестапо його десь спрятали. А тимчасом провідник анґлійської „Лейбор парті" доказав, що дотичні підозріння, кинені Козловським, опираються на сфальшованих документах.

Видавана в Бельґії „Літ Увріер" оголосила недавно цілу лісту заграничних громадян, між ними соціялістів, анархістів, і демократів, котрих арештовано в Барсельоні разом з трьома швайцарськими громадянами, про котрих і слих пропав.

А „Наєс Дойчлянд", що має дуже добрі інформації, повідомляє про „зникнення без сліду" молодого меншевика Лявренціса.

В останніх часах змінив Комінтерн свою тактику в ціли наближення до демократичних партій і тому повстають нові „людові фронти", „свободолюбні фронти" і т. п. тимчасові орґанізації, в котрих ядром є якась большевицька ячейка.

Швайцарія власне тому, що в тій державі має осідок Ліґа Націй, має багато роботи з большевиками. Та мала, але зразкова держава борониться руками і ногами від большевизму. Тут большевицькі аґенти пішли аж так далеко, що підчас загального швайцарського національного свята цього року влаштували і собі фестин, на котрім в безличний спосіб голосили свої „тези" та взивали до оснування комуністичних ячейок.

Автор книжки „Прощання з совєтською Росією" звідки беремо повищі інформації, остерігає слушно всі европейські народи, щоби береглися тої злочинної пропаґанди, котра має на цілі лише здобуття влади для себе та поневолення народів за Сталінським зразком. Одначе ми віримо в чесноту швайцарського народу, що він не вступить на путь нечестивих.

Іван Н.

ІСТОРИЧНА ПОДІЯ

(З мого римського щоденника).

Гармата бе з Янікульського горба, і купка людей, що ховаються від дощу під брамою нашої палати, витягає годинники, щоби провірити час: рівно південь. Мене бере розпука: опівдні я повинен би вже бути в міністерстві народньої культури (бувше преси і пропаґанди), де журналісти мають отримати важливе повідомлення в справі антикомуністичної спілки трьох великих держав, Італії, Німеччини й Японії, а тут ось маєш перед собою справжню римську зливу. Треба пожити в Римі, щоб зрозуміти, що то значить ця римська злива, коли нараз відкриваються всі „небесні прірви" із них ллє, ніби з величенного, незмірного барила. Але нічого не зробиш! Кидаюся на вулицю, ніби між хвилі моря, і працюю ногами, як можу. Але, на щастя, відразу знаходжу приятеля, кореспондента з париського „Інтрансіжану" із своїм автомобілем. Чіпляюся за нього як потопаючий за борт човна, і ми летимо разом до місця призначення.

Цього разу прийняття журналістів відбувається не в кабінеті директора департаменту закордонної преси, і навіть не в просторій і гарній салі, що служить передпокоєм для кабінету міністра, де ми звичайно вислухуємо пояснення важливіших представників режіму, але в салі кінематоґрафічних проєкцій, де на підвищенні знаходимо стіл, застелений зеленим сукном, і великий натовп журналістів, що на всі голоси обмірковує сензаційну подію: годину тому, рівно в одинацятій рано, зять Мусолінія і міністер закордонних справ підписали пакт антикомуністичної боротьби разом з Рібенштропом, представником Німеччини, і Хотшою, японським послом у Римі. Всі відчувають, що сталося щось дійсно важливе, що від того можуть залежати всі дальші події в світі. Не вважаючи на римську зливу, використовуючи всі можливі способи транспорту, журналісти в комплеті.

Нараз — рух: зявляється міністер Альфієрі в супроводі двох незнаних нам осіб, але в одному з них пізнати відразу японця. Всі в чорних одягах і в твердих ковнірцях, що відріжняють ці три особи на тлі сірих піджаків журналістичного натовпу. Журналісти скупчуються півколом навкруги стола, на деякій віддалі, і мені видається, що Альфієрі схвильований; лице у нього ніби палає. Приходить велика тиша. Міністер представляє нам своїх супровідників; радник німецького посольства в Лондоні... секретар японського посольства в Римі... Отже репрезентація трьох держав.

Альфієрі тримає в руках друкований лист.

„Панове, починає він: годину тому в палаті Кіжді підписано антикомуністичний Пакт Трьох Держав. Я не маю потреби підкреслювати перед вами вагу цього історичного акту, що має заважити на історії нашої европейської й світової цивілізації, бо й самі можете його відповідно оцінити, але відчитаю вам зараз текст офіційного комунікату, що пізніше буде кожному з вас доручений".

Усі ми напружено слухаємо:

„Уважаючи, що Комуністичний Інтернаціонал продовжує загрожувати цивілізованому світові в Европі і в Азії, порушуючи і нищачи мир і порядок; переконані, що тільки тісне співробітництво між усіми державами, зацікавленими в утриманні миру й порядку, може усунути цю небезпеку; приймаючи на увагу, що Італія, яка з приходом до влади фашистівського режіму поборювала цю небезпеку з невблаганою рішучістю й усунула Третій Інтернаціонал із своєї території, вирішила стати в лаву проти спільного ворога разом з Німеччиною і Японією, що зо свого боку перейняті такоюж самою волею боронитися від Комуністичного Інтернаціоналу... Італійський, німецький і японський уряд вирішили... що Італія приймає участь у згоді проти Комуністичного Інтернаціоналу...

„На підставі цієї згоди, що, як нам сказав міністер Альфієрі, увійшла вже в життя й **практичну реалізацію** півгодини тому, утворюється постійний комітет з представників трьох держав (новий Антикомінтерн), що має розглядати й обмірковувати всі ті заходи, які повинні бути вжиті для поборення руйнуючої діяльности Третього Інтернаціоналу..."

Серед пунктів антикомуністичного пакту особливо цікавий пункт 2, що передбачає інтервенцію трьох великих держав в інших державах, яких внутрішній мир є загрожений діяльністю Комінтерна; інтервенція в формі спільного запрошення відповідної держави або вжити заходів оборони в дусі підписаної згоди, або приступити до самої згоди. Пакт нічого не каже про те, що станеться, якщо відповідна держава відкине звернене до неї запрошення.

По відчитанні довгого комунікату представники трьох союзних держав залишають салю проєкцій, і журналісти біжать стрімголов до своїх телефонів, щоб негайно рознести по цілому світі велику новину.

А я сідаю за свою машинку і, вистукуючи двома пальцями, сную низку думок. Український народ довгі роки крівавився в боротьбі за свою незалежність проти большевицької навали. Представники української національної ідеї сурмили в усі сурми, щоб звернути увагу отого „цивілізованого світу" на ту героїчну його боротьбу, що провадила українська нація не тільки за свою свободу, але й за цілий світ. Але їх голоси губилися в пустелі загальної байдужности. Ріжні „орієнтації", що в них дехто шукав рятунку, не тільки нічого не дали Україні, але й принесли величезну шкоду, бо, як у часах Великої Руїни, зробили з багатьох провідників або „варшавське сміття" або „грязь Москви", і внесли були в народні маси зневіря у власні сили. Тільки українські націоналісти, що їх серця палила любов до української нації, не тільки як ідеї, але **й конкретної дійсности**, зреалізованої або на шляху до реалізації на всіх без винятку кутках етноґрафічної української території, не заломились, а продовжували змагатися, витримуючи удари не тільки від природніх історичних ворогів, але й від своїх же таки „землячків" з цинковими, мовляв Шевченко, чи якими іншими ґудзиками. Бо народ — не політики, і не політикани, а ця велика народня маса на українських територіях залишилася й на далі **революційною**, горіла далі **ненавистю до окупантів**, і обовязком людей, що розуміли ситуацію, було вжити всіх можливих заходів, щоб ця революційність мас не пішла на млин московського революційного комунізму, а щоб вона цілковито пішла на користь великої національної української справи. Шляхом великої, важкої боротьби, шляхом крівавих жертв, це осягнено; українські маси не тільки на еміґрації, але й на Західних Українських Землях станули свідомо під прапор української національної революції. З цього боку і все те, що діється у світі й пособляє цій справі, повинно не уходити нашої уваги, але памятаймо, що справжнє наше звільнення мусить бути переведене тільки самим українським народом.

Евген Онацький, Рим.

Шабля -- свята зброя японців

Чому японці кричать?

В теперішній японсько-китайській війні часто приходить до рукопашного бою, на шаблі. Попри артилєрію, скорострільи, літаки. відграє тут ролю і далі шабля і баґнет.

У токійському університеті студенти вчаться теж фехтування (як орудувати шаблею). Зовуть це „кендо". До фехтунку стають у дротяній сітці на голові, одначе замісць шаблі вживають довгих бамбусових дрючків і гнучких. Д е р ж а т ь ті дрючки противники обіруч, а пробують ударити згори, з розмахом обох рук. Діється це в супроводі просто нелюдського вереску. Замасковані постаті кричать страшно і в хвилині удару і коли приготовляються до удару, переступаючи з ноги на ногу і підсуваючися до противника. Кричать так не лише тому, щоб налякати ворога. Причина того інша. Є це у звязку зо штукою віддихання. Штука ця виводиться з релігійних практик, а запустила коріння в Японії під впливом будизму. Релігійна практика вчила, що над тілом можемо запанувати, коли відповідно будемо віддихати. Навчила визнавців тієї релігії, які крім того займалися воєнним ремеслом, що коли як слід віддихати, то це помагає поглиблюватись у роздумуваннях, а має також значіння у боротьбі. Вони зрозуміли, що слабша людина, коли знає, як треба віддихати, звичайно перемагає сильнішого. З того можна би здогадуватися, що Давид також розумівся на штуці віддихання, коли вибирався до бою з Ґоліятом.

При вправах бою на шаблі для кращої контролі правильного віддиху кажуть воякам кричати. Тому то японці кричать, як хіба ніхто інших, уже при приготуваннях до бою, а що ще підчас наступу! І наче вище цінять цей рід війни, в якому відвага, особиста сила та зручність одиниць відграє ролю і рішає про перемогу, як давніше так і в сьогоднішній війні горнуться до рукопашного бою, люблять такий бій, наче забаву. Бються радо на баґнети, та найрадніше на шаблі. Вправляють теж на манекінах, приодягнених в однострої. Переконалися, що монгольського кожуха шабля не дуже то береться. А рубає вона не щобудь. Нпр. вязанку соломи навязану довкола бамбусового дрючка. Дві долоні, що схопили одна при одній рукоять шаблі, оправленої в шкіру акули (рекіна), надають їй розмах, напрям і спосіб удару.

Зрозуміння та признання для цього воєнного рамесла живе в кожнім японці як спадщина із самурайських часів. Кожний японець носив тоді по дві шаблі: одну коротшу, другу довгу. Наче вчився володіти (крім кожною шаблею з окрема) також обома шаблями рівночасно, у правій і лівій руці. Є в Японії великі знавці боротьби на шаблі, які випробовують кожну новозроблену шаблю. В міністерстві війни пописувався недавно такий фаховець і перерубував за одним замахом сніпки соломи, уставлені настоячки. Аґенція Домеі впевняє, що такому знавцеві підчас недавньої подорожі по Манчуку для розваги вояків і щоб вони вправлялися в ремеслі володіння шаблею — при випробовуванні нових шабель підставляли вже не сніпки соломи, а зловлених бандитів.

Тому то гордощами кожного японського старшини та й неодного вояка є, піти на війну не зо службовою новою шаблею, а з родинним мечем, що має славу кількох поколінь.

Японські шаблі здобули собі славу найперших у світі. Небагато таких варстатів є сьогодні в Токіо. Один такий варстат має славний провідник японських патріотів, якому приписують викли к а н н я російсько-японської війни у 1904. році, Тоямі. Виконування шаблі та все звязане з тим має в Японії характер релігійних справ. Заки рушникар візьметься до фабрикації шаблі, мусить очиститися зверха і в нутрі. Якжеж інакше приступати до виробу знаряддя, яке називали душею самурая, яку вважали символом духа Японії! Тайна японського меча, це не лише якнайліпша сталь із домішками, яких формулки знають лише спеціялісти того фаху. Тайна японського меча є теж у формі його, в його рівновазі, так щоб точка тяжкости, що лежить при рукояті, давала і запевняла якнайуспішніший удар.

В Японії ремісника, що робить мечі, або теслю, що будує святині, коли виконував цю працю зразково, вважають мистцем, рівним у фаховій єрархії малярям або поетам. У февдальних часах цей доказ загального признання виявляли привілеєм ношення двох шабель. Неодин ремісник здобув такий привілей своїм ремеслом. Для японця важне є те, щоб він був свідомий, що предмет, зроблений для його вжитку, має не лише досконалу форму, а містить у собі теж деякі духові первні. Є свідки, що у війні в Манджурії один японський офіцир ударом родової шаблі розбив ворожий скоростріл. Японець готов переконувати, що до того причинилося не лише те, що шабля була з найліпшої сталі, але і дух, що вміщається в шаблі.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Поінформований. — А прощож інше пишуть „У. Щ. Вісти", як не про „смердячий гній" увесь час і в кожному числі? Хто живе в гноївці, того й гноєм чути. Дивує нас, що Ви могли надіятись від московсько - большевицьких служак чогось іншого. І пощо й нащо і кому тут відповідати?

М. К., Істон, Па. — Про свято одержано уже допис і він уже складений та жде на свою чергу. Тому з Вашого допису подамо тільки про збірку.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПО АМЕРИКАНСЬКИ.

Президент Рузвелт приняв почесне предсідництво в комітеті для відсвяткування десятиліття існування Крайової Конференції Жидів і Християн.

Президент Рузвелт буде в цьому комітеті як протестант, бо другим співпредсідником буде проф. Карлтон Гейз, католик, та Роджер В. Штравс, жид. Мають вони организувати цілу кампанію конференцій для поширення релігійної терпимости між протестантами, католиками й жидами.

За рівне трактування всякої релігії стоїть Америка. Тільки небагато країв іде за американським звичаєм. Є багато країв, у котрих дається перевагу якійсь одній релігії, себто дається їй перевагу, чи першенство над іншими вірами. В комуністичних краях і в націстичній Німеччині вірність державі признають за віру й тому більше або менше переслідують справжні релігії.

ЕВАНГЕЛІЄ ЗА СВЯТИМ МАРКСОМ.

Помер недавно Вилйем Монтґомері Бравн, бувший єпископ протестантської епископальної церкви.

Цього Бравна скинено колись зо становища епископа за те, що він написав книжку „Комунізм і християнство", в котрій доказував, що засади християнства в своїх консеквенціях мусять льоґічно вести до засад комунізму, як їх пропаґував Карло Маркс.

Показується, що не всі люди доходять до комунізму з Карла Маркса. Деякі люди доходять до Карла Маркса зо св. Письма.

Зрештою можна би спитатися: чи справді св. Письмо винувате за те, що епископ Бравн став комуністом і чи справді винуватий за те Карло Маркс, що інші люди стали комуністами? Чи почин справи в Карлі Марксі або в св. Письмі, чи таки в Вилйемі Бравні, чи в інших людях?

ЧИ ВІЗЬМУТЬ?

Вилйем Бравн у своїм заповіті записав майже ввесь свій маєток комуністичній партії.

Кажуть комуністи, що релігія це дурман для народу.

Чи візьмуть вони гроші, що походять з релігії? Чи скажуть, що вони не візьмуть грошей з дурману для народу? Чи може скажуть, як цей римський цісар, що від грошей не чути, з чого вони походять?

ЧОМУ НЕМА ГРОШЕЙ.

Американські ґазети рознесли вістку, що декан російської православної катедри на 97-мій вулиці в Ню Йорку почав сам направляти дах катедри. Цей дах, кажуть, потребував направи вже довший час, і заряд катедри віднісся публичним закликом до збірок на цю ціль. Фонди не прийшли, і тоді декан катедри взявся направляти дах сам, мовляв, з нараженням власного життя.

Тепер нема сумніву, що як люди побачать декана на даху, посиплються жертви. Та покищо можна би спитатися: чому саме не було відгуку на перший заклик заряду катедри?

Чи тому, що ці прихожани навчені практикою, щоб такі видатки покривали не вони, а російський уряд? Чи нема в цій фінансовій незарадності російської православної церкви наслідків опирання на допомогу російської держави?

ВАРТІСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ПРИЯТЕЛІВ.

Не менше цікаво було би знайти відповідь на інше питання, причетне до цеї самої справи. Як звісно, російські православні круги мають багато приятелів серед богатої американської кляси. Чомуж тепер ці круги, які часто щедрою рукою помагали російській православній місії, не посягнули тепер у кишеню?

Чи може тому, що ці круги стояли за російську православну місію, як довго за цею місією стояв потужний російський уряд, а як цього уряду не стало, то не стало для церкви престіжу потуги й відпали всі приятелі, які тільки за ту потугу й дбали?

Чи нема теж між тими приятелями багато людей, що попирали російську православну місію, за котрою стояв царський уряд, бо в цей спосіб сподівалися робити з царським урядом ріжні бизнеси? Чи не пішли ці круги тепер від російської церковної місії до російської большевицької місії, котра нині роздає бизнесові фавори?

Що варт такі приятелі?

ДАРОМ, АЛЕ ЗА ЗАПЛАТОЮ КОШТІВ.

„Вол Стріт Джорнел" оповідає про одного мурина-проповідника, котрий виголосив проповідь про те, що в його церкві спасення доступне й безплатне для всякого. Як проповідник закінчив свою проповідь закликом до збірки, один з парохіян спитався проповідника: „Парсон, я чув, що в нас спасення даром, як вода, що всякому вільно пити".

„Спасення вільне всякому, брате Смит", відповів проповідник. „Спасення даром, як вода даром; але як з джерела до вашої хати треба провести рури, то ви повинні заплатити за рури".

У пополудневій школі.

Учитель питається одного з учеників:

— Що? Ти не знаєш, з чого роблять ковбаси?

Ученик мовчить.

Учитель: Ти того не знаєш? Таж твій майстер є мясар!

Ученик: — Я це знаю, лише не можу сказати.

Учитель: — Чому?

Ученик: — Бо майстер бив би мене!

БАЛАЧКИ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ І БІБЛІОТЕКУ

Золоті мрії.

Перебудова музейного будинку в Стемфорді скінчена. Дві великі виставові салі з камінною підлогою, зо стінами, покритими грубим полотном (можна забивати і витягати гачки і сліду не лишають); великі вікна звернені до півночі, щоб краски виставлених річей не половіли під прямими проміннями сонця.

Перша, менша саля, це буде саля слави України. Замала, щоби помістити всю нашу славу тисячі років; алеж бо й трудно зібрати памятки такої слави. Скільки разів топтали Україну вороги, скільки пожеж перегуділо над нею, скільки злодійських рук нишпорило в ній без стриму! Чого не знищила війна і руїна, те розхапали добрі сусіди, перехрестили своїм імям і втілили у свою власну славу. Дещо заховалося в музеях і приватних збірках на батьківщині, і там йому місце. Ми можемо збирати лише кришини. Тому саля слави невелика; але в ній, як сонце в краплі роси, відібємо тисячу літ історії України.

Маємо моделі девятьсот-літнього Софійського Собору і Золотих Воріт; може дістанемо дещо з розкопів княжих гробів, церков і городів. До старих карт „Козацької Землі" і ґравюр додамо одну-дві козацькі шаблі, пістолі, кинджали і бодай репродукції булави та бунчука. Як гарно будуть виглядати під ними універсали, писані перед 200 роками рукою гетьманів Івана Мазепи й Івана Скоропадського! Там примістимо й ті рукописи та стародруки з 16, 17 і 18-го віку, що ось лежать у нас на полиці. Придбаємо кілька ікон, мальованих нашими майстрами десь тоді, коли „Мейфлавер" вибирався в дорогу до Америки. Монахи, що писали ті книги і малювали ті образи, що „думали і читали" у келіях тоді, коли їх брати воювали, це також частина образу нашої слави. Від наших борців двацятого віку знад Дністра і Дніпра роздобудемо памятки останньої визвольної боротьби українського народу. Над усім тим Архипенкове погруддя Шевченка, з суворим, повним твердої, непохитної віри, лицем, спрямовує нас, приказуючим рухом руки, в будучність, де жде на нас „своя правда і сила і воля".

Друга саля, втроє більша, це буде саля щоденого українського життя на землях батьківщини й на еміґрації, саля труду і радости і краси українського життя. Цю вже лекше заповнити, бо хоч злидні затирають сліди слави, то не було, і дасть Бог, не буде такої руїни, щоб не поросла свіжими і гарними паростками здорового життя. Ми живемо; із забутого кореня давніх віків, із зерен, нанесених з минувшини, відроджуємося, здобуваємо місце під сонцем, ростемо і кріпшаємо. Не трудно буде назбирати зразків цього життя, бо воно розсипує їх щедро довкола.

З тих зразків зложимо образ України й українців. Як тло образу послужать нам мапи, світлини (фотоґрафії) й образи батьківщини та окази природніх багатств українських земель. На тім тлі розмалюємо в першу чергу образ українського села (ми 90% селянська нація!): моделі й образи церков і сільських господарств; діяґрами (рисункові зображення) розвою або занепаду господасртва; моделі господарського знаряддя; народня ноша, така багата в краски і форми; світлини народніх звичаїв і обрядів; предмети, вживані при святочних нагодах; знайдеться спосіб змалювати і терпіння села і його орґанізацію для самооборони і самозбереження (релігійний, економічний, просвітній, спортовий рух на селі). Це буде коріння і пень дерев українського життя. Галуззям і листям будуть труди міщанства й інтеліґенції: ремесло, що поволі і з трудом скидає з себе чужу поволоку; торговля, що має вже свою історію, а тепер зачинає поважно загрожувати жидівській дрібній торгівлі на українських землях; рідний промисл (фабричне виробництво), що щойно в пеленках, пробує своїх сил; рідна школа, наукові товариства, преса, і видавництво, централі ріжних релігійних і світських орґанізацій. Над усім тим, як цвіт на дереві, твори наших мистців: письменників, малярів, різьбарів, музик.

Буде і відділ для віток, що відчахнулись від українського пня і запустили коріння в чужих землях. І тут змалюємо призбираними річами, світлинами, мапами і діяґрамаи, як ті вітки, в лісі чужого життя, під чужим, незвичним, часом ворожим небом, з малих початків розросталися в силу. На тім образі буде видко не тільки тверду, завзяту працю української еміґрації в Америці і в інших далеких чужинах, але й ті ниточки, що з ріжних кінців землі збігаються всі в одно місце, в Україну, і вяжуть еміґрацію з батьківщиною.

В ось-такий Музей уведемо тих, що молодими вийшли з українських сіл і міст і мабуть уже ніколи не повернуться до них, і скажемо: дивіться і відсвіжуйте спогади молодости; дивіться не на свою лише рідну хату, а на образ цілого вашого народу і краю, в котрім ви і ваша хата були як стебло травиці на широкій галяві; чи шкода вам жертв і труду, що ви віддали тому народові і тій країні? Уведемо і тих дітей українських, що ніколи не бачили батьківщини, і скажемо: дивіться, якого ви давнього і доброго роду; дивіться, як тяжко цей рід бореться за місце під сонцем; чи ви, молоді і сильні, не приложите рук до праці батьків? Уведемо і чужих і скажемо: дивіться, це Україна і українці, яких варто пізнати. Ви вірите в права людини і багато про них говорите; а ось вам свіжа тема, котрої ви не знали, або, знаючи, промовчували.

Добре прясти ниточку золотих мрій. Та не завадить знати, як на це прядиво дивиться тверда дійсність.

Про це другим разом.

о. Лев Чапельський.

— Дорогенький, признайся, що хочеш оженитися зо мною лише задля грошей?

— Деж там, серденько! Я сумніваюся, чи взагалі що останеться, як поплатимо мої довги...

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КОЛИ ГЛЯДЖУ НА МОЛОДЬ.

Доводилось мені бути на Листопадовім Святі в Бейоні, Н. Дж., куди я поїхав відвідати своїх старих приятелів, мимоходом кажучи, ще й завзятих Союзовців. Та не про них хочу згадувати, хоч бачив там їхню працю і її ціню високо. А піднесу в першу чергу те, що саме свято відбулось у великому порядку, з доброю програмою і збіркою на Рідний Край. А далі зазначу, що особливо молодь взяла мене за серце. І то як її деклямації так і спів. Як я слухав щебетання тих молодих хористів, то пригадалися мені у той Листопадовий День слова нашого поета М. Костишина, що:

„..................хочеться жити,
Слухати ці звуки журливих пісень,
Мріями далеко світами бродити,
Надіями віру в силу покріпити,
Про долю народу, про вольности день!"

Михайло Беля,
Асторія, Л. Ай.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Бизнесмен. — Як Ви бизнесмен, то й пишіть по бизнесовому. Ви пишете про бизнес так, як наші говорять чи пишуть про політику. Слова й побажання. Те все. Певно, що добре булоб, як би ми мали і це і те. Але рушите справу тоді, коли не будете тільки піддавати, що нам треба того чи цього, але коли заразом допоможете розвязати справу. Що це значить „я піддаю думку"? Таких думок можна висипати тисячами, як з рукава. Та коли маєте якусь думку, то подумайте теж над тим, як її можна перевести в життя. І тоді піддавайте „народові". А коли так тільки кидається думками, і то ще в бизнесових справах, то з того користи не буде.

М. Б., Асторія, Л. Ай. — Певно буде допис про це свято, то годі потім іще раз передавати про те, хто говорив чи співав і т. п. Тому подаємо коротко тільки те, що написали про молодь.

СВЯТКУЮТЬ НЕВДАЛИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЗАМАХ.

Канцлер Гітлер у товаристві ґенерала Германа Ґерінґа веде параду, якою відсвятковано історичний національний соціялістичний марш до Мінхена 9-го листопаду 1923-го року, так званий пиварняний замах („бір галє пуч").

Націсти тоді були ще малою ґрупою, з блідими соціялістичними нахилами, а виразними антисемітськими настроями. Вони були дуже ворожі до німецької соціялістичної партії й републиканської конституції Німеччини. „Пиварняний замах" улаштували Гітлер і ґенерал Людендорф. Замах не вдавсь, і Гітлер був засуджений на 5 літ тюрми (присуд скоро скасовано).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

РАЧЕСТЕР, Н. И.

Листопадове Свято.

В неділю, 31 жовтня б. р., вечором, відправив у тутешній українській греко-католицькій церкві о. Турула панахиду за полягліх борців. На панахиду прибула численна українська публика. По скінченні її о. Турула виголосив коротку проповідь, у якій згадав причини, чому ми святкуємо листопадовий зрив. Після панахиди публика пішла до церковної салі, де відбувся святочний концерт. На естраді виднілася стрілецька могила з хрестом, прикрашена вінками і вазонками. Точно в 7 годині музична банда під проводом молодого диригента Василя Поповича заграла український гимн. Далі вийшов голова місцевого відділу ОДВУ, К. Шевчук, і короткою промовою відкрив свято. Публика повстанням з місць ушанувала полягліх героїв. Дальше наступило вступне слово п. Р. Дмитрова, котрий вияснив значіння свята, згадав про геройства Української Армії і коротко переповів історію листопадових днів. Публика нагородила його рясними оплесками.

В дальшім тягу програми банда грала українські пісні, між ними одну гетьмана Мазепи, за що публика теж нагороджувала її рясними оплесками.

Дальше церковний хор під проводом дяковчителя М. Сокільського відспівав досить гарно кілька пісень. Найважнішою точкою концерту була святочна промова, яку виголосила голова Українського Червоного Хреста ОДВУ, пані Середа. Її зустріла публика рясними оплесками, бо рачестерська українська громада знає бесідницю як українську патріотку ще з часів її побуту в Рачестері, коли її муж, о. Середа, був там парохом.

У яскравих словах бесідниця представила вагу листопадового зриву та зясувала, в чому заключається роля жінки у визволенні поневоленого народу. Публика знов нагородила її мову рясними оплесками.

Панна Анна Бігун відспівала соло в супроводі панни Марії Сорохтей. Заступник голови відділу ОДВУ, П. Гринів, пригадав присутній публиці наш теперішній стан, а саме те, чи ми як слід приготовані до нових, наростаючих подій. При тій нагоді він завізвав присутніх зложити жертви на визвольну боротьбу. Збірка принесла $46.40.

Дальше шкільні діти під проводом М. Сокільського відспівали кілька пісень, а панна Катерина Федоришин виконала гарну деклямацію. Потому виступив знову хор і, виконавши кілька пісень, закінчив ними програму. Голова подякував зібраним за участь і жертви.

Зложили: Р. Шереліс $5; по $2: Марія Питулей, Н. Луцишин; К. Шевчук $1.50; по $1: М. Ґерула, В. Фелчишин, М. Василишин, Софія Гунька, І. Матковський, В. Гранковський, П. Гринів, Анна Середа, І. Луцишин, І. Пастущин, Катерина Сипіян, В. Колданський, С. Федоришин, Марія Крук, А. Іванів; по 50 ц.: М. Бігун, М. Андріїв, Л. Романів, І. Сидор; дрібними $17.40, разом $46.40.

Г. Булавинець.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Архипенко дякує громадянству.

Олександер Архипенко, наш мистець світової слави, надіслав таке письмо:

Шікаґо, Ілл., 26. листопаду 1937.

Хвальна Редакціє „Свободи"!

Не знаходжу таких слів, якими міг би висказати ті почування, котрі я відчував підчас бенкету, що його влаштували мої земляки в Шікаґо, бажаючи тим відзначити мою працю. Я почував себе дійсно щасливим серед великого гурту українців, представників нашого зорганізованого життя. Ось та память моїх рідних про мене діткнула мене дуже й дуже глибоко й про це я ніколи не забуду. Заразом дуже прошу Хвальну Редакцію „Свободи" помістити тих кілька слів подяки тим організаціям і громадянам, що влаштували той незабутній для мене вечір.

Остаюся з високою пошаною

Олександер Архипенко.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ТЕМС, ВЕСТ ВІРДЖІНІЯ.

На народні цілі.

Іван і Микита Маґун жертвували $10 готівкою на народні цілі. Крім того дарують позички в сумі $13, які вони були дали на „Просвіту", з тим, щоб ті гроші розділити так: „Просвіта", Рідна Школа, інваліди, політичні вязні — по $5; на дім Лесі Українки $3.

БРУКЛИН, Н. И.

На інвалідів.

А. й І. Гулей зложили від себе $5 на українських інвалідів.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

З забави на бойовий фонд.

Дня 21 листопаду гром. Михайло й Анастасія Мушасті справляли іменини, на які запросили гостей. В часі гостини гості не забули за рідний край і зложили на бойовий фонд $7. Жертвували по $2: М. і А. Мушасті, М. Паращак; по $1: А. Кубарич, Т. Антонік; по 50 ц.: К. Білецька й А. Крупа. Гроші вислано через Обєднання.

Присутній.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

WPA РОЗВОЗИТЬ КНИЖКИ Й ОРГАНІЗУЄ БІБЛІОТЕКИ

У звязку зо своїм пляном допомоги безробітним федеральна „Адміністрація Поступу Праці" (WPA) виконує низку дуже ріжнородних робіт і послуг, при яких дає заняття тим, що й досі не могли знайти праці. Між іншим, упродовж двох останніх літ розвозила книжки, журнали й іншу лектуру до близько 2,500 місцевостей, здебільша відбитих від світу і неприступних. На автомобілях, на конях і мулах, на човнах, а то й на плечах мандрівні бібліотеки доходять у такі місця, де досі книжка була річ дуже незвичайна. На відлюдних фармах, плянтаціях і зимовниках, у гірських і лісових оселях буває, що ніхто її не бачить. WPA старається постачити книжки до найближчого села, на ще ближче роздоріжжя, або й під хату родинам, що їх лектура досі складалася хіба з цінників якоїсь крамниці та старих примірників фармерського журналу.

Ті мандрівні бібліотеки тепер обслугують якого пів міліона народу по всіх сторонах Злучених Держав. Це є тільки одна галузь книжкової справи, за яку взялася WPA. Вона влаштовує також книгозбірні на місцях та помагає місцевим бібліотекам робити катальоги і показники їх книжок, як теж оправляти і відновляти знищені томи. Вісім міліонів книжок привернено таким чином до вжитку, так, що читачі можуть ще ними добре користуватись, і бібліотеки защадили собі багато коштів.

Особливо ті, що не розпоряджають великими фондами, раді одержати таку поміч від WPA, що помагає їм також робити катальоги і показники та робить інші прислуги, як, наприклад, влаштовує читання для дітей. Робітники WPA виробляють теж книжки і мапи для сліпих; часто роблять це люди, що самі втратили зір.

Бібліотечні підприємства WPA працюють у 32 стейтах і дають роботу приблизно 15,000 людей, здебільшого жінкам, що мусять утримувати родини. Багато між ними фахівців з бібліотечним вишколенням, що опинилися без роботи. WPA дає свої гроші тільки на платні. Зрештою кошти покривають бібліотечні комісії на місцях та повітові установи. Багато книжок і журналів люди дарують.

В Арканзо книжки з бібліотек WPA мали торік 190,000 читачів на фармах. У стейті Місісіпі вона утримує мандрівні бібліотеки в усіх 82 повітах. В Огайо стейтовий осередок розпозичує між населення глухих закутин 30,000 книжок і 40,000 примірників ріжних журналів. У Кентокі робітники WPA розвозили книжки до 100,000 читачів.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА

Дня 28-го листопаду помер у 51-шім році життя Семен Москалик, член Тов. „Любов", від. 298-го У. Н. Союзу в Бронкс, Н. Й.

Покійний родився в селі Плешевичі, повіт Перемишль, Галичина. Полишив жінку Катерину і двоє дітей: Анну і Михайла.

Похорон відбудеться в середу рано в годині 9-тій з похоронного заведення П. Яреми. Церковні богослуження відбудуться в церкві св. Юра в годині 10-тій рано. Просимо всіх членів прийти на похорон, щоб віддати покійному останню прислугу.

В. Й. П.

Й. Сидор, секр.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(22)

Після кількох хвилин здивування лев кинувся до Джейн. Але Джейн показалася дійсно гідною дружиною великого Тарзана. Наче блискавка вона вискочила на гиляку, лишивши здивованого і розлюченого льва внизу. Тих кілька хвилин дали змогу Сборову схопити обома руками за пояс і обвязати ним своє тіло. Причаївшись, він ждав, аж його підіймуть.

„Піднімай!" — закричала Джейн на Бравна. Бравн враз з Тибсом почали піднімати перестрашеного князя. Це була повільна робота і князь цаль за цалем висувався з корчів та піднімався вгору. Та як лиш він виставив з корчів свою голову, лев запримітив його і, кинувши знеохочуючу гру з Джейн, з цілої сили рванувся до місця, де був Сборов.

Сборов уже висів у повітрі. Але лев з розгону підскочив так високо, що ще своїм пазуром зачепив запяток його черевика. Сборов так налякався, що цілком зімлів. Його руки і ноги звисали без життя, немов з якого висільника. Але Бравн і Тибс завзято працювали, щоб витаскати його на дерево; потім вони положили його на безпечнім місці.

Джейн була задоволена, що перша її стріча з правдивою небезпекою закінчилась перемогою. Але її задоволення скоро зникло, коли вона побачила, що лев далі є паном положення. Він знаходився внизу і не позволяв ні її ні членам решти товариства зійти на землю. А вона знала, що льви нераз уміють довго ждати на свою жертву.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".